

פרשת שופטים – שבת קודש

(א) כִּי־תִקְרַב אֶל־עִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וְקִרְאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם:

רש"י < כי תקרב אל עיר. במלחמת הרשות הפתוח מדבר כמו שמפרש בענין פן תעשה לכל הערים הרחוקות וגו' :

(א) וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם תַּעֲנֶנּוּ וּפָתַחָהּ לָךְ וְהָיָה כָּל־הָעָם הַנִּמְצָא־בָּהּ יִהְיוּ לָךְ לָמָס וְעָבְדוּךָ:

רש"י < כל העם הנמצא בה. אפלו אתה מוצא בה משכנה עממין שנצטווית להחרימם אתה רשאי לקימם: לָמָס וְעָבְדוּךָ. עד שיקבלו עליהם מסים ושעבוד:

(ב) וְאִם־לֹא תִשְׁלִים עִמָּךְ וַעֲשִׂיתָהּ עִמָּךְ מִלְחָמָה וְצִרְתָּ עָלֶיהָ:

רש"י < ואם לא תשלים עמך ועשיתה עמך לא תשלים מבשרך שאם לא תשלים עמך סופה להלחם בך אם תניחנה ותלך: וצרת עליה. אף להרעיבה ולהצמיאה ולהמיתה מיתת תחלואים:

(ג) וּנְתַנָּהּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ וְהַפִּיתָ אֶת־כָּל־זְכוּרָהּ לְפִי־חָרִב:

רש"י < ונתנה ה' אלהיך בידך. אם עשית כל האמור בענין סוף ש'ה' נותנה בידך:

(ד) רַק הַנָּשִׁים וְהַטָּף וְהַבְּהֵמָה וְכָל־אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעִיר כָּל־שְׁלָלָהּ תָּבֹז לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שְׁלַל אִיְלֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ:

רש"י < והטף. אף טף של זכרים ומה אני מקים והפית את כל זכורה בגדולים:

(ה) בֵּן תַּעֲשֶׂה לְכָל־הָעָרִים הָרְחוֹקֹת מִמָּךְ מֵאֹד אֲשֶׁר לֹא־מַעֲרִי הַגּוֹיִם־הָאֵלֶּה הֵנָּה:

(ו) רַק מַעֲרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נִחְלָה לֹא תַחֲיֶה כָל־נִשְׁמָה:

(ז) כִּי־הִחָרֵם תַּחֲרִימֶם הַחַתִּי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי הַחִתִּי וְהַיְּבוּסִי כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

רש"י < כאשר צוה. לרבות את הגרגשי:

(ח) לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִלְמְדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כָּכָל תּוֹעֲבֹתֶם אֲשֶׁר עָשׂוּ לְאֱלֹהֵיהֶם וַחֲטֹאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ׀

רש"י < למען אשר לא ילמדו. הא, אם עשו תשובה ומתגירין אתה רשאי לקבלם:

(ט) כִּי־תַצּוֹר אֶל־עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ לֹא־תִשְׁחִית אֶת־עֵצֶיהָ לְנֹדַח עָלֶיהָ גֵּרֹן בִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאִתּוֹ לֹא תִכְרֹת בִּי הָאָדָם עֵץ הַשִּׁדָּה לָבֹא מִפְּנֶיךָ בַּמָּצוֹר:

רש"י < ימים. שנים: כי האדם עץ השדה. הרי כי משמש בלשון דילמא שמא האדם עץ השדה להכנס בתוך המצור מפניך להתיסר ביסורי רעב וצמא כאנשי העיר, למה תשחיתנו: רבים. שלשה מכאן אמרו: אין צרין על עירות של עובדי כוכבים פחות משלשה ימים קדם לשבת. ולמד שפותח בשלום שנים או שלשה ימים. וכן הוא אומר: וישב דוד בצקלג ימים שנים ובמלחמת הרשות הפתוח מדבר:

(כ) רַק עֵץ אֲשֶׁר־תִּדְּעַ כִּי־לֹא־עֵץ מֵאֲכָל הוּא אִתּוֹ תִשְׁחִית וְכִרְתָּ וּבְנִיתָ מָצוֹר עַל־הָעִיר אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ: פ

רש"י < עד רדתה. לשון רדוי שתהא כפופה לך:

(ס) כֹּא כִּי־יִמָּצָא חָלָל בְּאֶרְצָהּ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ נָפֶל בַּשִּׂדָּה לֹא נֹדַע מִי הִכָּהוּ:

(ב) וַיֵּצְאוּ זִקְנֶיהָ וּשְׁפָטֶיהָ וּמִדְּרוֹ אֶל־הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הַחָלָל:

רש"י < ויצאו זקניה. מיוחדים שבזקניה אלו סנהדרין גדולה: ומדרו. ממקום שהחלל שוכב: אל הערים אשר סביבת החלל. לכל צד וצד לדע איזו קרובה:

(ג) וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל־הַחָלָל וּלְקָחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא עֲגֹלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא־עֹבֵד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא־מְשֻׁבָּה בָּעֵל:

(ד) וְהוֹרְדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת־הָעֲגֹלָה אֶל־נַחֲל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹד בּוֹ וְלֹא יִזְרַע וְעֹרְפוֹ־שֵׁם אֶת־הָעֲגֹלָה בְּנַחֲל:

רש"י < אל נחל איתן. קשה שלא נעבד: וערפו. קוצץ ערפה בקופיץ. אמר הקדוש ברוך הוא: תבא עגלה בת שנתה שלא עשתה פרות ותערף במקום שאינו עושה פרות לכפר על הריגתו של זה שלא הניחיהו לעשות פרות:

(ה) וּנְגַשּׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי כִּי זֶם בְּחֹר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׂרְתּוֹ וּלְבָרֶךְ בְּשֵׁם יְהוָה וְעַל־פִּיהֶם יִהְיֶה כָל־רִיב וְכָל־נִגְעָה:

(ו) וְכָל זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרִיבִים אֶל־הַחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת־יְדֵיהֶם בְּנַחֲל:

(ז) וְעָנּוּ וְאָמְרוּ יִדְּינוּ לֹא שִׁפְכָה (שִׁפְכוּ) אֶת־הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ:

רש"י < ידינו לא שפכה. וכי עלתה על לב שזקני בית דין שופכי דמים הם אלא לא ראינוהו ופטרנוהו בלא מזונות ובלא לויה. הכהנים אומרים כפר לעמך ישראל:

(ח) כִּפּוּר לַעֲמֹךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּדִיתָ יְהוָה וְאֶל־תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל וּנְכַפֵּר לָהֶם הַדָּם:

רש"י < ונכפר להם הדם. הפתוח מבשרם שמשעשו פן יכפר להם העון:

(ט) וְאִתָּהּ תִּבְעַר הַדָּם הַנָּקִי מִקֶּרְבֶּךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיִּשָּׁר בְּעֵינֵי יְהוָה: ׀

רש"י < ואמה תבער. מגיד, שאם נמצא ההורג אחר שנתערפה העגלה הרי זה יהרג והוא הישר בעיני ה':

י ארי תקרב לקרְתָּא, לאגחא קרבא עלה ותקרי לה, מלין דשָׁלָם.

יא ויהי אם שָׁלָם תַּעֲנִינָךְ, ותפתח לך: ויהי כל עמא דישתכח בה, יהון לך מסקי מסין ויפלחונך.

יב ואם לא תשָׁלִים עמך, ותעביד עמך קרב ותצור, עלה.

יג וימסרנה יי אלהך, בידך; ותמחי ית כל דכורה, לפתגם דחרב.

יד לחוד נשיא וטפלא ובְּעִירָא וכל דיהי בקרְתָּא, כל עדאה תבוז לך; ותיכול ית עדי סנאך, דיהב יי אלהך לך.

טו בין תעביד לכל קרויא, דרחיקין מנך לחדא, דלא מקרוי עממא האלין, אנין.

טז לחוד, מקרוי עממא האלין, דיי אלהך, יהיב לך אחסנא לא תקיים, כל נשמא.

יז ארי גמרא תגמרנון, חתאי ואמוראי כנענאי ופרזאי, חואי, ויבוסאי כמא דפקדך, יי אלהך.

יח בדיל, דלא ילפון יתכון למעבד, ככל תועיבתהון, דעבדין לטעותהון; ותחובון, קדם יי אלהכון.

יט ארי תצור על קרְתָּא יומין סגיאין לאגחא קרבא עלה למכבשה, לא תחביל ית אילנה לארמא עלוהי ברזלא ארי מניה תיכול, ויתיה לא תקוץ: ארי לא כאנשא אילן חקלא, למיעל מן קדמך בצירא.

כ לחוד אילן דתדע, ארי לא אילן דמיכל הוא יתיה תחביל, ותקוץ; ותבני פרקומין, על קרְתָּא דחיא עבדא עמך קרב עד דתכבשה.

כא ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

כב ויפקון סבך, ודינך; וימשחון, לקרויא, דבסחרנות, קטילא.

כג ותחי קרְתָּא, דקריבא לקטילא ויסבון סבי קרְתָּא הדיא עגלת תורין, דלא אתפלח ביה, דלא נגדת, בניר.

כד ויחתון סבי קרְתָּא הדיא ית עגלתא, לנחל ביר, דלא אתפלח ביה, ולא יזדרע; ויקפון תמן ית עגלתא, בנחלא.

כה ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

כו ויפקון סבך, ודינך; וימשחון, לקרויא, דבסחרנות, קטילא.

כז לחוד אילן דתדע, ארי לא אילן דמיכל הוא יתיה תחביל, ותקוץ; ותבני פרקומין, על קרְתָּא דחיא עבדא עמך קרב עד דתכבשה.

כח ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

כט ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לחוד אילן דתדע, ארי לא אילן דמיכל הוא יתיה תחביל, ותקוץ; ותבני פרקומין, על קרְתָּא דחיא עבדא עמך קרב עד דתכבשה.

לא ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לב ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לז ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לח ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לח ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לח ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לח ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לח ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לח ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לח ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לח ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.

לח ארי ישתכח קטילא, בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה, רמי, בחקלא: לא ידיע, מאן קטליה.